

KS

Kontrollutvalget – fokus på kommunal kvalitet

Gratulerer med vervet som medlem av kommunestyret/fylkestinget!

De neste fire årene vil gi deg en unik mulighet til å påvirke det som skjer i din kommune.¹ Velgerne har gitt deg sin tillit, og med det følger også et stort ansvar. Da er det viktig å vite at kommunestyret har instanser som kan hjelpe til med å overvåke kommunens virksomhet. Kontrollutvalget er et slik organ.

”Å bygge opp og vedlikeholde tilliten hos innbyggerne til det politiske system og til kommunen som velferdsprodusent”

er kanskje kontrollutvalgets viktigste oppgave. Dette kan de gjøre ved å ha fokus på kvalitet og effektivitet i produksjonen av velferd i kommunen.

”Kontrollutvalget er et organ som blander seg opp i saker de egentlig burde holde seg unna”

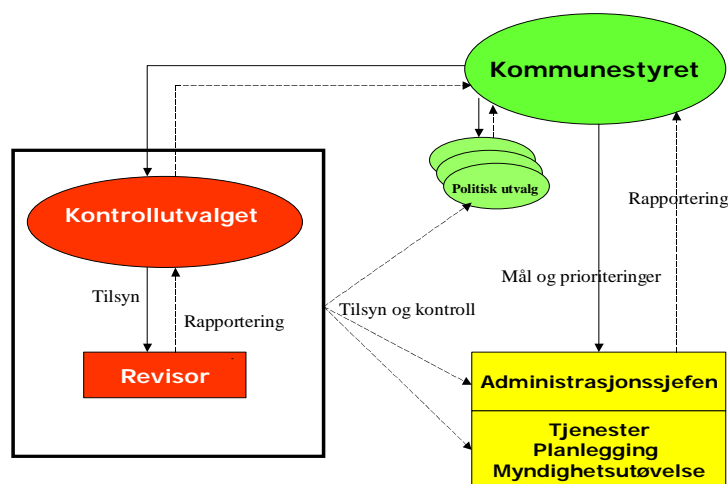
Vi skal ikke påstå at denne type uttalelse er typisk for kommunestyrerepresentanter. Men den forekommer, og vi vil hevde at den er et uttrykk for manglende kjennskap og forståelse for kontrollutvalgets rolle og oppgaver. Hensikten med denne brosjyren er å bedre på dette.

Hva er et kontrollutvalg

Kontrollutvalget er ett av svært få utvalg som er lovpålagt, og som skal finnes i alle kommuner. At utvalget er lovpålagt, kan ses som et uttrykk for den viktige rollen kontrollutvalget har i det kommunale systemet.

Kontrollutvalget er kommunestyret sitt eget redskap for å sikre at den kommunale virksomheten skjer i tråd med gjeldende lover og regler, kommunale planer og vedtak. Dette er viktig for å oppnå tillit hos innbyggere og samarbeidspartnere.

Figuren under illustrerer kommunestyrets styringslinjer på et overordnet nivå.

Figur 1: Prinsippskisse over styringssystemet i kommunene

¹ I denne brosjyren brukes kommune/kommunestyre som en fellesbetegnelse for både kommune/fylkeskommune og kommunestyre/fylkesting.

Figuren viser at det fra kommunestyret går to styringslinjer. Den ene går fra kommunestyret til administrasjonssjefen som har ansvaret for gjennomføringen av kommunens tjenesteproduksjon, planlegging og myndighetsutøvelse. Administrasjonssjefen har ansvar for at administrasjonen drives i samsvar med lover, forskrifter og overordnede instruksjoner, og at den er gjenstand for betryggende kontroll.

Den andre styringslinjen representerer en uavhengig og ekstern kontroll som går gjennom kontrollutvalget. Kontrollutvalgets oppgave er det løpende tilsynet med den kommunale forvaltningen på kommunestyrets vegne. I hovedsak ivaretar kontrollutvalget sitt tilsynsansvar gjennom de kontrollaktiviteter som blir utført og rapportert av revisor. Noen av tilsynsoppgavene kan også utføres av kontrollutvalgets eget sekretariat.

Begge de to styringslinjene inngår i kommunestyrets totalansvar for den kommunale virksomheten.

Kontrollutvalget kan ikke overprøve politiske prioriteringer som er foretatt av kommunens folkevalgte organer.

Valg av medlemmer til kontrollutvalget

Kommunestyret velger selv kontrollutvalg og kan ikke delegere dette til andre organer. Kommuneloven har strenge regler for valg av medlemmer til kontrollutvalg, og enkelt sagt kan medlemmene ikke ha andre verv enn vervet som kontrollutvalgsmedlem og som medlem av kommunestyret. Derfor er det mye som taler for at valg av kontrollutvalg bør gjøres før valg til øvrige kommunale organer.

Utvalget skal ha minst tre medlemmer, og minst ett av dem skal velges blant kommunestyrets eller fylkestingets medlemmer. Utvalgets leder og nestleder har møte- og talerett i kommunestyret når utvalgets saker behandles.

Følgende forhold bør vektlegges når medlemmer til kontrollutvalget skal velges:

- Kontrollutvalget skal være et objektivt organ.
- Kontrollutvalget skal være et fritt og uavhengig organ.
- Kontrollutvalget må ha kunnskap og innsikt i kommunal virksomhet.
- Kontrollutvalget må ha autoritet.
- Kontrollutvalget skal selv initiere saker.

Hvilke oppgaver har kontrollutvalget

Kontrollutvalget er et redskap for kommunestyret til å få innsyn i og føre tilsyn med hvordan administrasjonssjefen løser sine oppgaver. Tilsynsansvaret omfatter også politiske utvalg under kommunestyret.

Kommunestyret velger selv hvilken revisjonsordning kommunen skal ha, og hvem som skal være kommunens revisor. Vedtaket skal treffes på grunnlag av innstilling fra kontrollutvalget. Dette innebærer at kontrollutvalget må spille en aktiv og sentral rolle i saksforberedelsen.

Kontroll og tilsyn kan defineres som et virkemiddel for at

- kommunen når sine mål
- regelverket etterleves

- etiske hensyn ivaretas

Kommunens virksomhet kontrolleres ved at det utføres:

- regnskapsrevisjon
- forvaltningsrevisjon
- selskapskontroll

Kontrollutvalget ivaretar sin kontrollfunksjon ved å påse at de tre kontrollformene utføres.

1. Regnskapsrevisjon

Regnskapsrevisjon kan defineres som uavhengig bekreftelse av økonomisk informasjon. Kontrollutvalgets oppgave er å påse at kommunens årsregnskap blir revidert på en betryggende måte. Videre skal utvalget holde seg løpende orientert om revisjonsarbeidet og følge opp at dette foregår i samsvar med lov og forskrift, god kommunal revisjonsskikk og kontrollutvalgets instruksjoner eller avtaler med revisor.

2. Forvaltningsrevisjon

I kommuneloven er forvaltningsrevisjon definert som systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, måloppnåelse og virkninger ut fra kommunestyrets vedtak og forutsetninger. Litt forenklet kan man si at vurderinger av økonomi og produktivitet gir svar på spørsmålet: *Gjør man tingene riktig?*, mens vurderinger av måloppnåelse og virkninger gir svar på spørsmålet: *Gjør man de riktige tingene?* Det er kontrollutvalgets oppgave å påse at det årlig utføres forvaltningsrevisjon av kommunens virksomhet. Utvalget skal utarbeide en plan for gjennomføring av forvaltningsrevisjon med utgangspunkt i en overordnet analyse av kommunens virksomhet. Planen skal vedtas av kommunestyret.

3. Selskapskontroll

Selskapskontroll innebærer å kontrollere forvaltningen av kommunens eierinteresser i selskaper. Dette innebærer også å kontrollere om den som utøver kommunens eierinteresser, gjør dette i samsvar med kommunestyrets vedtak og forutsetninger. Selskapskontrollen kan også omfatte forvaltningsrevisjon. Utvalget skal utarbeide en plan for gjennomføring av selskapskontroll som skal vedtas av kommunestyret.

Hvordan arbeider kontrollutvalget

Kontrollutvalget er kommunestyrets eget organ når det gjelder tilsyn og kontroll, og det er bare kommunestyret som kan gi kontrollutvalget instruksjoner og konkrete oppdrag.

Kommuneloven gir kontrollutvalget et vidtgående mandat. Kontrollutvalget kan hos kommunen, uten hinder av taushetsplikt, kreve enhver opplysning, redegjørelse eller ethvert dokument og foreta de undersøkelser som det finner nødvendig for å gjennomføre sine oppgaver. Innsynsretten gjelder også heleide kommunale selskaper. Det er viktig å presisere at kontrollutvalget utøver sitt tilsyn og sin innsynsrett som kollegium og ikke som enkeltpersoner.

Kontrollutvalget rapporterer til kommunestyret om resultatene av gjennomførte kontroller. Utvalget har ingen myndighet til å fatte vedtak som forplikter administrasjonen eller andre instanser. Men gjennom sin rapportering kan kontrollutvalget gi tilrådning til kommunestyret om å fatte vedtak som pålegger administrasjonssjefen å rette opp avdekkede avvik og

svakheter. I den forbindelse pålegger kommuneloven kontrollutvalget å følge opp at kommunestyret sine vedtak blir iverksatt og etterlevd.

Kontrollutvalget er bundet av alminnelig taushetsplikt etter forvaltningslovens bestemmelser, og kontrollutvalgets møter holdes for lukkede dører dersom ikke utvalget selv har bestemt noe annet. Ordføreren har møte- og talerett. Utvalget kan også innkalle administrasjonssjefen eller andre fra administrasjonen etter ønske og behov. Innkalling av andre fra administrasjonen bør alltid gå gjennom administrasjonssjefen.

Kontrollutvalget skal ha sitt eget sekretariat som tilfredsstillter utvalgets behov. Sekretariatets oppgave er å påse at de saker som behandles av kontrollutvalget er forsvarlig utredet og at utvalgets vedtak blir iverksatt.

Etikk på dagsorden

Innbyggernes tillit til kommunens folkevalgte og de ansatte er en forutsetning for lokaldemokratiet. Offentlighet, innsyn og åpenhet utgjør viktige bærebjelker i et velfungerende demokrati.

Når pressen har oppslag om korrupsjon, juks, kameraderi og inhabilitet i kommunens beslutningsprosesser, eller når folk opplever at noen skaffer seg goder og fordeler på bekostning av fellesskapet, er det ofte lett i ettertid å påpeke hva som gikk galt. Men det må være et mål for kommunene å utvikle en praksis som hindrer feiltrinn og sikrer korrekt handlemåte i situasjoner der de etiske grensene kan være uklare, eller der det mangler bevissthet om at en handling kan føre til mistillit. Her kan kontrollutvalget spille en viktig rolle, både ved å være kommunestyrets ”vaktbikkje”, men også gjennom å sørge for å sette etikk, samfunnsansvar og antikorrupsjonsarbeid på dagsorden i forebyggende hensikt og på den måten bidra til å sikre gode, etiske holdninger og handlinger både blant kommunens folkevalgte og de ansatte.

Mer informasjon om kontrollutvalg, tilsyn og kontroll finner du her:

Lov om kommuner og fylkeskommuner:

Kapittel 12: Internt tilsyn og kontroll. Revisjon:

§ 76. *Kommunestyrets og fylkestingets tilsynsansvar*

§ 77. *Kontrollutvalget*

§ 78. *Revisjon*

§ 79. *Revisors uavhengighet*

§ 80. *Selskapskontroll*

Forskrift om kontrollutvalg i kommuner og fylkeskommuner

Forskrift om revisjon i kommuner og fylkeskommuner m.v.

www.nkrf.no

www.folkevalgt.no

Forfattere:

Asbjørn Lindquist, Kursendring

Bodhild Laastad, Norges Kommunerevisorforbund

www.ks.no – er KS sin viktigste informasjons- og kommunikasjonskanal. Her kan du tegne abonnement på nyhetsmeldinger.

www.folkevalgt.no – er et nettsted for folkevalgte om oppgaver, rettigheter, plikter, tips og nyttig kunnskap. Her finner du også en svartjeneste hvor du får direkte svar på ting du lurer på

KS Aktuelt - KS' medlemsblad. Distribueres sammen med Kommunal Rapport fire til seks ganger i året.

KS jobber med: <ul style="list-style-type: none">• Demokratiutvikling• Etikk• Avtaler inngått mellom KS og regjeringen• Inntektssystemet og kommuneøkonomi• Fylkeskommunens rolle som regional utviklingsaktør• Forvaltningsreformen	<ul style="list-style-type: none">• EU/EØS• Samfunnsutvikling• Bærekraftig utvikling• Kommunale tjenester• Effektiviseringsnettverket – forbedring og effektivisering av kommunale tjenester	<ul style="list-style-type: none">• Arbeidsgiverutvikling• IKT• Organisasjons- og styringsformer• Interkommunalt samarbeid• Kommunesammenslåing• Forskningsrapporter• Konferanser og kurs
---	--	---

KS er kommunesektorens arbeidsgiver- og interesseorganisasjon, en medlemsorganisasjon for alle kommuner og fylkeskommuner i Norge

KS FOLKEVALGTPROGRAM skal skape dyktige, trygge og engasjerte folkevalgte, gjensidig respekt folkevalgte imellom og tillit mellom folkevalgte organer og deres omgivelser.

KS FOLKEVALGTPROGRAM BESTÅR AV:

- ▶ **BASISPROGRAM**
høsten 2007 / vinteren 2008 – to dagers prosess i kommunestyret / fylkestinget med en prosessveileder som dekkes av medlemskontingenten
- ▶ **FOLKEVALGTDAG**
tre oppfølgingsdager fritt i valgperioden med en prosessveileder som dekkes av medlemskontingenten
- ▶ **INTRODUKSJONSPROGRAM**
som kommunen kan tilby sine nyvalgte
- ▶ **KONTROLLUTVALGSKURS**
gjennomføres av KS lokalt til selvkost
- ▶ **ORDFØRERKURS**
gjennomføres av KS lokalt
- ▶ **VEKSTHUS FOR ORDFØRERE**
tilbud om to dagers seminar vinteren / våren 2008
- ▶ **SETT DAGSORDEN – GRIP MULIGHETENE!**
arbeidshefte for folkevalgte
- ▶ **WWW.FOLKEVALGT.NO**
nettsted for deg som er folkevalgt – gode søkemuligheter og svartjeneste

